

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

สิทธิมนุษยชนกับการไต่สวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

จัดทำโดย นางสาวณัฏฐา สุวรรณจุฑะ
รหัส ๕๙๐๔๔๔

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๔
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สิทธิมนุษยชนกับการไต่สวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

สุวณา สุวรรณจูฑะ^๑

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติมาตราต่างๆที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไว้หลายประการ เช่น หมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เสมอกันหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เป็นต้น

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหนึ่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลัก “สิทธิมนุษยชน” โดยผ่านกลไกการทำงานของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. เช่นกัน เมื่อมองขั้นตอนการไต่สวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ทั้งที่เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะอนุกรรมการไต่สวน และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยพนักงานไต่สวน เป็นระเบียบที่กำหนดกระบวนการและขั้นตอนสอดคล้องกับ “หลักสิทธิมนุษยชน” แทบทั้งสิ้น แต่กระนั้นก็ตามผู้จัดทำยังมีข้อเสนอเพิ่มเติมกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น

ผู้จัดทำในฐานะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดปัจจุบัน เห็นว่าเพื่อให้เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการไต่สวนสำนวนคดีของสำนักงาน ป.ป.ช. จะส่งผลดียิ่งต่อสายตาประชาคม ในการดำรงไว้ซึ่ง “สิทธิมนุษยชน” อย่างเต็มภาคภูมิ

จึงเชื่อมั่นว่า เอกสารวิชาการส่วนบุคคลฉบับนี้ จะเป็นส่วนสำคัญจะทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. หรือผู้สนใจค้นคว้าเข้าใจ “หลักสิทธิมนุษยชน” กับการไต่สวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ได้ไม่มากนัก

คำสำคัญ ไม่มี

^๑ กรรมการ ป.ป.ช. อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม อดีตอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อดีตอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ความนำ

หลายปีที่ผ่านมา มีคำกล่าวจากบุคคลในหลายภาคส่วนว่าให้ทุกคนเคารพยึดถือและปฏิบัติตามหลัก “สิทธิมนุษยชน” จนกล่าวได้ว่าไม่มีบุคคลใดปฏิเสธถึงความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชนว่าเป็นหลักการสำคัญที่จะต้องได้รับการเคารพยึดถือและปฏิบัติตาม จนแม้กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติมาตราต่างๆที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไว้หลายประการ เช่น หมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่า กำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เสมอกันหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เป็นต้น

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหนึ่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลัก “สิทธิมนุษยชน” โดยผ่านกลไกการทำงานของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. เช่นกัน เมื่อมองขั้นตอนการไต่สวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ทั้งที่เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะอนุกรรมการไต่สวน และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยพนักงานไต่สวน เป็นระเบียบที่กำหนดกระบวนการและขั้นตอนสอดคล้องกับ “หลักสิทธิมนุษยชน” แทบทั้งสิ้น แต่กระนั้นก็ตามผู้จัดทำยังมีข้อเสนอเพิ่มเติมกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น ได้แก่

๑. แนวทางในการปฏิบัติในการไต่สวน

๒. แนวทางในการปฏิบัติเมื่อมีการก่อความวุ่นวาย ภาวะฉุกเฉิน และความขัดแย้ง ที่มีการใช้กำลังอาวุธ และ

๓. แนวทางการปฏิบัติในการบังคับบัญชาและบริหารจัดการกับเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

ผู้ศึกษาหวังอย่างยิ่งว่า หากเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการไต่สวนสำนวนคดีของสำนักงาน ป.ป.ช. จะส่งผลดียิ่งต่อสายตาประชาคม ในการดำรงไว้ซึ่ง “สิทธิมนุษยชน” อย่างเต็มภาคภูมิ

เนื้อหา

ความรู้และหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน^๒

๑. ความหมายและคำจำกัดความของสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

หมายถึงสิทธิที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากลและมีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกติกา อนุสัญญา ข้อตกลงต่างๆ ระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน ที่ทั่วโลกให้การยอมรับ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒:๖)

ส่วนความหมายตาม พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

๒. หลักการของสิทธิมนุษยชนสากล (The Human Rights Principles)

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

๒.๑ เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีประจำตัว ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้ไม่มีใครมอบให้

- ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของคนในฐานะที่ เขาเป็นมนุษย์

- คุณค่าของมนุษย์ แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ในฐานะ การดำรงตำแหน่งทางสังคม (แตกต่างกัน) กับในฐานะความเป็นมนุษย์ (เท่าเทียมกัน)

- การกำหนดคุณค่าที่ต่างกัมนำมาซึ่งการลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์

๒.๒ เป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้

๒.๓ ไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง

๒.๔ ความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

๒.๕ การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น คือ ประชาชนทุกคนย่อมสามารถมีส่วนร่วมในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิต่างๆ ได้

๒.๖ ตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม กล่าวคือ รัฐหรือองค์กรมีหน้าที่ในการก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชน ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการสากล และประชาชนต้องสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยง่าย เป็นไปตามหลักกฎหมายและมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมาย

๓. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ ๑ ทุกคนมีศักดิ์ศรี สิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันและต้องปฏิบัติต่อกันฉันท์พี่น้อง

ข้อ ๒ ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

ข้อ ๓ ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตอยู่ และมีความมั่นคง

ข้อ ๔ ห้ามบังคับคนให้เป็นทาส และห้ามค้าทาสทุกรูปแบบ

ข้อ ๕ ห้ามการทรมาน หรือการลงโทษทารุณโหดร้ายผิดมนุษย์

^๒ คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน

- ข้อ ๖ สิทธิการได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย
- ข้อ ๗ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน
- ข้อ ๘ สิทธิในการได้รับการเยียวยาจากศาล
- ข้อ ๙ ห้ามการจับกุม คุมขัง หรือเนรเทศโดยพลการ
- ข้อ ๑๐ สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย
- ข้อ ๑๑ สิทธิในการได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ก่อนศาลตัดสิน และต้องมีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด
- ข้อ ๑๒ ห้ามรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน การติดต่อสื่อสาร รวมทั้งห้ามทำลายชื่อเสียงและเกียรติยศ
- ข้อ ๑๓ เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ในประเทศ รวมทั้งการออกนอกประเทศหรือกลับเข้าประเทศโดยเสรี
- ข้อ ๑๔ สิทธิในการลี้ภัยไปประเทศอื่นเพื่อให้พ้นจากการถูกประหารชีวิตประหาร
- ข้อ ๑๕ สิทธิในการได้รับสัญชาติและการเปลี่ยนสัญชาติ
- ข้อ ๑๖ สิทธิในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว
- ข้อ ๑๗ สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน
- ข้อ ๑๘ เสรีภาพในความคิด มโนธรรม ความเชื่อ หรือการนับถือศาสนา
- ข้อ ๑๙ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกรวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสาร
- ข้อ ๒๐ สิทธิในการชุมนุมและรวมกลุ่มโดยสงบ และห้ามบังคับเป็นสมาชิกสมาคม
- ข้อ ๒๑ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในรัฐบาลทั้งทางตรง และโดยผ่านผู้แทนอย่างอิสระ และมีสิทธิเข้าถึงบริการสาธารณะโดยเท่าเทียมกัน
- ข้อ ๒๒ สิทธิในการได้รับความมั่นคงทางสังคม และได้รับสิทธิ ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยการกำหนดระเบียบและทรัพยากรของประเทศตนเอง
- ข้อ ๒๓ สิทธิในการมีงานทำตามที่ต้องการ และได้รับการประกันการว่างงาน รวมทั้งได้รับค่าตอบแทนเท่ากันสำหรับงานอย่างเดียวกัน และรายได้ต้องพอแก่การดำรงชีพสำหรับตนเองและครอบครัว ตลอดจนมีสิทธิก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน
- ข้อ ๒๔ สิทธิในการพักผ่อนและมีเวลาพักจากการทำงาน
- ข้อ ๒๕ สิทธิในการได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ ได้รับปัจจัยสี่ สวัสดิการสังคม ประกันการว่างงาน เจ็บป่วย เป็นหม้าย ผู้สูงอายุ ตลอดจน คุ้มครองแม่และเด็กเป็นพิเศษ
- ข้อ ๒๖ สิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน
- ข้อ ๒๗ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและชีวิตของ ชุมชน และได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา
- ข้อ ๒๘ สังคมต้องมีระเบียบทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อให้บุคคลได้รับสิทธิและเสรีภาพตามปฏิญญานี้

ข้อ ๒๙ บุคคลย่อมมีหน้าที่ต่อชุมชน การให้สิทธิเสรีภาพจะต้อง เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

ข้อ ๓๐ ห้ามมิให้รัฐ กลุ่มชน หรือบุคคลกระทำการทำลายสิทธิ และเสรีภาพที่ได้รับการรับรองในปฏิญญานี้

(กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒ : ๑๙)

๔. รัฐธรรมนูญไทย และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๔.๑ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

๔.๑.๑ หมวด ๑ บททั่วไป

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่า กำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เสมอกัน

๔.๑.๒ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

๑) ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้ง องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี ของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้ สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิ และเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิ และเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพ ในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และ เท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่ บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

๒) ส่วนที่ ๒ ความเสมอภาค

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างใน เรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้ สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรค สาม

มาตรา ๓๑ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคล ทั่วไป เว้นแต่ ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือ จริยธรรม

๓) ส่วนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ ในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการ โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตาม คำพิพากษา ของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการ โหดร้ายหรือไร มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของ ศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรค หนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใด เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่ง

ระงับหรือเพิกถอน การกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยา ความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน โดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่โหลฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่ กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ เดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอก ราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความ หรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึง สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคล ที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ สื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคง ของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมี เสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรม ตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นกีดขวางต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือ เสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกาย

ของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติ พิธีกรรม ตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๓๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ใน ภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎ อัยการศึก

๔) ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติ เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนัก กว่า โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมี คำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำ ความผิดมิได้

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการ ยุติธรรมดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้น พื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณา โดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่าง เพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้าน ผู้พิพากษาหรือตุลา การ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการ ที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับ ทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดี ของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานใน คดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการ ได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความ ค้ำครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็น และเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิ ได้รับความคุ้มครองในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติ ที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลย มีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการ พิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้

รับทราบพยาน หลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่งบุคคลมีสิทธิได้รับ ความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

๕) ส่วนที่ ๑๑ เสรีภาพในการชุมนุมและ การสมาคม

มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ ชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณี การชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศ อยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๖๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ รวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์กลุ่มเกษตรกร องค์การ เอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพ

ในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน และความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรค สอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาด ตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

๔.๒ กฎหมายอื่นๆ

กฎหมายอื่น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา พระราชบัญญัติต่างๆ อย่างเช่นพระราชบัญญัติคุ้มครอง เด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ฯ เหล่านี้ ล้วนต้อง อาศัยหลักการและแนวทางจากรัฐธรรมนูญในการให้ความคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชน คือเป็นสิทธิที่ราษฎรสามารถที่จะเรียกร้อง ให้รัฐและเจ้าพนักงานของรัฐละเว้นที่จะไม่กล้ากรายสิทธิดังกล่าวนี้ (โปรดดู หุตุต แสงอุทัย, ๒๕๕๕:๑๗๕) ดังนั้น การกระทำใดก็ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญให้สิทธิเสรีภาพแก่ปวงชนชาวไทยไว้ ไม่สามารถ ที่จะละเมิดหรือ จำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวนี้ได้

๔.๒.๑ ประมวลกฎหมายอาญา

เป็นกฎหมาย ที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับการกระทำใดเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นอย่างหนึ่งเช่นกัน ดังนั้น ในทุกมาตราที่เป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายนี้จึงมีโทษควบคู่ไปด้วย ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้ประกาศใช้มานานแล้วและได้มีการ แก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่งกระจัดกระจายกันอยู่ จึงเป็นการสมควรที่จะได้ ชำระสะสาง และนำเข้าสู่เป็นประมวลกฎหมายอาญาเสียในฉบับเดียวกัน

อนึ่ง ปรากฏว่าหลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษ บางอย่างควรจะได้ปรับปรุงให้ สัมกับกาลสมัยและแนวโน้มของนานาประเทศ ในสมัยปัจจุบันหลักเดิมบางประการจึงล้าสมัย สมควร จะได้ปรับปรุงเสีย ให้สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๔.๒.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการที่จะไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น เพื่อ รักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม เช่น การจับ การค้น การควบคุม เป็นต้น แต่เจ้าพนักงานนั้นก็ ไม่สามารถจะดำเนินการเกินกว่าที่กฎหมายนี้ ให้อำนาจไว้ได้

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗๕ กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อ ประธานศาลฎีกา และโดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดให้ สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ดังนั้น สมควร แก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ โดย กำหนดเพิ่มเติมให้ประธานศาลฎีกาและนายก รัฐมนตรีรักษาการในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ ตน เพื่อให้สอดคล้อง กับสภาพการณ์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๔.๒.๓ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

เป็นกฎหมาย ที่ออกมาเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ซึ่งกฎหมาย ฉบับนี้ ได้พยายามที่จะแก้ไขข้อบกพร่อง การละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนให้เกิดขึ้น น้อยที่สุด

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันได้มีการแยกศาล ยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่ เป็น อิสระและ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานในสังกัด กระทรวงยุติธรรม สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัวให้สอดคล้อง กับอำนาจหน้าที่และโครงสร้างใหม่ ประกอบกับสมควรปรับปรุงในส่วน ที่ เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลใน ครอบครัว รวมทั้งในส่วนของการพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้ สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการขจัด การเลือกปฏิบัติต่อ สตรีในทุกรูปแบบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๔.๒.๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

เป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับการสงเคราะห์ ส่งเสริมสวัสดิภาพ และส่งเสริม ความประพฤติเด็ก ตลอดจนติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ ในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นระบบ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๔ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับ วิธีการสงเคราะห์ คຸ່ມครอบครัวสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนดขั้นตอนและปรับปรุง วิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริม ความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม และสมควรปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการ คຸ່ມครอบครัวระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๔.๒.๕ พระราชบัญญัติคຸ່ມครอบครัวผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.

๒๕๕๐

เป็นกฎหมายที่มุ่งประสงค์ไม่ให้ เกิดความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งหมายความรวมถึง อันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิด อันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อน ซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษ แตกต่างจากการทำร้าย ร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวล กฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงไม่เหมาะสม เนื่องจาก กฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือ ปกป้องคຸ່ມครอบครัวที่ถูก กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคຸ່ມครอบครัวถูก กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้ กระบวนการทางอาญา เพราะ สามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอน ที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสดับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถ รักษา ความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความ คຸ່ມครอบครัวโดยรัฐจากการใช้ ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

๔.๒.๖ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกัน การละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวก็ตามที่ถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ เช่น จากการค้าประเวณี จาก

สื่อลามกอนาจาร หรือการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การนำคนมาเป็นทาส เป็นขอทาน เป็นต้น และยังรวมถึงการบังคับใช้แรงงานหรือบริการด้วย

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าผู้หญิงและเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังไม่ได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็ก และกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในหรือส่งไปค้านอกราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการ หรือขอทานบังคับด้วยวิธีอื่นเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์ โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสาร เพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุม การกระทำความผิดเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสาร จัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุง การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๔.๒.๗ พระราชบัญญัติ หรือกฎกระทรวงอื่นๆ เป็นกฎหมายที่ระบุรายละเอียดเฉพาะเรื่อง แต่ทุกฉบับล้วนต้องสอดคล้อง และเป็นไปในแนวทางตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น

มาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลสำหรับเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมาย

มาตรฐานสิทธิมนุษยชน เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่แต่ละประเทศควรดำเนินการให้ได้ หรือแต่ละประเทศจะกำหนดมาตรฐานที่สูงกว่าก็ได้ และมาตรฐานดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันกับตัวแทนของประเทศ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของประเทศเหล่านั้นด้วย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องรู้ และใช้มาตรฐานสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้อง และชอบธรรม (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, ๒๐๐๔)

๑. ประมวลกฎหมายและจริยธรรม

๑.๑ หลักการ สิทธิมนุษยชนเป็นศักดิ์ศรีที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย จะต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอยู่ตลอดเวลา เพื่อปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) การเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา จะนำมาสร้าง ความชอบธรรมในการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนไม่ได้

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอำนาจตามกฎหมาย และข้อจำกัดของอำนาจดังกล่าวด้วย

๒. การรักษาความสงบเรียบร้อยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

๒.๑ หลักการ

(๑) เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลทั้งปวง ภายใต้ข้อจำกัดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) การจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นจะทำได้เท่าที่จำเป็นเพื่อรักษาไว้ซึ่งการให้การยอมรับและเคารพในสิทธิของผู้อื่น และเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ รักษาความเป็นกลางทางการเมือง ปฏิบัติหน้าที่อย่างยุติธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ และต้องรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมไว้

๓. การไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย

๓.๑ หลักการ มนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยมีเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน ทั้งในเรื่องสิทธิและศักดิ์ศรีบุคคลทั้งปวง มีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย และมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เว้นแต่บางกรณีที่มีการใช้มาตรการพิเศษบางอย่าง เพื่อใช้กับบุคคลที่ต้องได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ แตกต่างจากบุคคลปกติเช่น สตรี เด็ก และเยาวชน คนป่วย คนชรา และบุคคลอื่นที่ต้องได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

๓.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) สร้างความคุ้นเคยกับชุมชน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รับฟังความต้องการ ข้อร้องเรียน และคำแนะนำของชุมชน

(๒) ต้องมีจิตสำนึกให้รับรู้ถึงความสำคัญของการมีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน การที่ต้องมีความยุติธรรม และการบังคับใช้กฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่เรียกโดยย่อว่า "สำนักงาน ป.ป.ช." มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๒. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๓. ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตในวงราชการและการเมือง
๔. ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย
๕. เสนอบประมาณรายจ่ายตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช.

อำนาจหน้าที่ :

ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยแบ่งอำนาจหน้าที่หลักๆ ได้ดังต่อไปนี้

๑. ด้านป้องกัน เป็นสิ่งที่สำนักงาน ป.ป.ช. ให้ความสำคัญมาก โดยเน้นในเรื่องการรณรงค์การสร้างจิตสำนึก ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ปลุกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในความซื่อสัตย์ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันป้องกัน และปราบปรามการทุจริตของสังคม รวมไปถึงประเทศชาติอีกด้วย

๒. ด้านปราบปราม เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวกับการไต่สวน ด้วยความยุติธรรม และรวดเร็ว นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายการคุ้มครองพยาน

๓. ด้านตรวจสอบ สำนักงาน ป.ป.ช. มีอำนาจในการตรวจสอบทรัพย์สินของราชการ หรือเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง

๔. ด้านวิชาการ สำนักงาน ป.ป.ช. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมดำเนินงานควบคู่ไปกับแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขที่ยึดมั่นอยู่ในหลักนิติรัฐและหลักธรรมาภิบาล ภายใต้วิสัยทัศน์ "สังคมไทยมีวินัยและยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ทุกภาคส่วน ร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต" โดยส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกให้สังคมไทยมีวินัย และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พัฒนาเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างบูรณาการ รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกในการตรวจสอบ ควบคุม กระจาย และถ่วงดุลอำนาจ

๕. ด้านการต่างประเทศ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความสำคัญกับการประสานงานคดีทุจริตระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต ทั้งในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน และแบบทวิภาคีกับองค์กรต่อต้านการทุจริตในประเทศต่างๆ อาทิ จีน สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ ราชอาณาจักรภูฏาน และองค์กรระหว่างประเทศ อย่าง World Bank และ UNODC เป็นต้น นอกจากนี้ ยังผลักดันให้ประเทศไทยเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการต่อต้านการทุจริต ด้วยการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ครั้งที่ ๑๔

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดแผนยุทธศาสตร์ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐) ไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : สนับสนุนให้มีการสร้างเสริมค่านิยมสุจริตและต่อต้านการทุจริตอย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้สำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินบทบาทหน้าที่เป็นองค์กรหลัก (Prime mover) ในการประสานงาน กับองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างความร่วมมือ ในการสร้างวัฒนธรรมสุจริตและต่อต้านการทุจริต อย่างกว้างขวางให้แก่ประชาชนทุกวัยและทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : พัฒนากลไกและรูปแบบในการตรวจสอบทรัพย์สิน และปราบปรามการ ทุจริตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนากลไกที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบทรัพย์สิน การแสวงหา ข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน รวมทั้งการไต่สวนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จโดยเร็วจนไม่มีคดีค้าง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : พัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานร่วมมือกับเครือข่ายภาคีทุกภาคส่วนทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติฯ ให้มีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อขยายเครือข่ายภาคประชาชน/ประชาสังคมให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

๓. เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายภายในประเทศ

๔. เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศในการสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลใน การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : พัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และบริหารจัดการที่ดีในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization-LO) มีบุคลากรที่มี ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการบริหารการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ : เพื่อใช้เครื่องมือการประชาสัมพันธ์เชิงสังคมในการเสริมสร้างประสิทธิภาพใน การสื่อสารระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และเครือข่ายกับสังคม เพื่อสร้างความตระหนักรู้ทางด้าน ต้นทุนของการทุจริตคอร์รัปชันที่มีต่อประชาชน องค์กร และประเทศชาติ และเพื่อปลุกกระแสการให้ ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตภายในองค์กรระดับประเทศ

นอกจากนี้ยังมีแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ต้องยึดถือ ดำเนินการด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : ปลุกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : สร้างบุคลากรมีอาชีพป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งยังคงบัญญัติให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและให้มี

อำนาจหน้าที่นอกเหนือไปจากที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บางประการ ที่สำคัญคือให้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรวมอยู่ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งได้ประกาศและมีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๔ จึงได้ปรับปรุงกลไก และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นอกเหนือไปจากที่ได้มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หลายประการ ได้แก่

๑. การส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น การคุ้มครองพยานหรือผู้ให้ถ้อยคำ การจัดให้มีเงินสินบน รางวัลตอบแทน หรือประโยชน์อื่นใดกับผู้ให้ถ้อยคำหรือผู้ที่แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลใดเกี่ยวกับการทุจริต การยกย่องและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต การกั้นผู้ถูกกล่าวหาและบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้เป็นพยาน การให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง การเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งการตรวจสอบข้อเท็จจริง และกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เกิดความชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. การจัดตั้งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด เพื่อสรรหาคณบดี มีคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละจังหวัดเพื่อดำเนินงานต่อต้านการทุจริต โดยกฎหมายกำหนดให้เริ่มมีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด หลังวันประกาศใช้กฎหมาย ป.ป.ช. ฉบับใหม่แล้ว ๒ ปี ในการนี้เองสำนัก ป.ป.ช. จึงได้ดำเนินการจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดครบทั้ง ๗๖ จังหวัด เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดปัจจุบัน

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ
(Pol.Gen.Watcharapol Prasarnrajkit)

กรรมการ ป.ป.ช.

นายปรีชา เลิศกมลมาศ
(Mr.Preecha Lertkamolmart)

พลตำรวจเอก สถาพร หลาวทอง
(Pol.Gen.Sataphon Laothong)

นายณรงค์ รัฐอมฤต
(Mr.Narong Rathamarit)

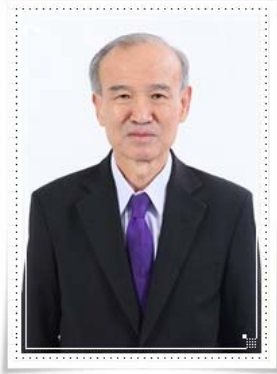
นางสาวสุภา ปิยะจิตติ
(Miss Supa Piyajitti)

นายวิทยา อาคมพิทักษ์
(Mr.Vittaya Arkompituk)

นางสุวณา สุวรรณจุฑะ
(Mrs.Suwana Suwanjuta)

นายสุรศักดิ์ คีรีวิเชียร
(Mr.Surasak Keereevichien)

พลเอก บุญยวัฒน์ เครือหงส์
(Gen.Boonyavat Kruahongs)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตบัญญัติให้
คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภา กรณีมีการร้อง
ขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก
วุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด ตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจ
เงินแผ่นดิน รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รอง
อัยการสูงสุด ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด
และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับอื่นที่เทียบเท่า ออกจากตำแหน่ง

(๒) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้อง
คดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามหมวด ๖ การดำเนินคดีอาญาผู้
ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการ
การเมืองอื่น ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา
หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(๓) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๒) หรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๔) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๒) หรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองร่ำรวย
ผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือ
ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือความผิดที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่

ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการด้วย ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๕) ใต้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลใด กระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๓/๒ มาตรา ๑๒๓/๓ มาตรา ๑๒๓/๔ และมาตรา ๑๒๓/๕

(๖) ใต้สวนและวินิจฉัยการกระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ การประสานความร่วมมือเพื่อประโยชน์แห่งการใต้สวนและวินิจฉัยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(๗) ดำเนินการตามคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศในคดีทุจริตที่ผู้ประสานงานกลางตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการหรือพิจารณาให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศในคดีทุจริตซึ่งมีใช้คำร้องขอความช่วยเหลือตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา

(๘) กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามบทบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๙) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามหมวด ๓ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

(๑๐) กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๑) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๑๒) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามหมวด ๓ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

(๑๓) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

(๑๔) เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

(๑๕) ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์หรือออกเอกสารสิทธิ แก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ

(๑๖) ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๗) ดำเนินการเกี่ยวกับด้านการต่างประเทศโดยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต

(๑๘) ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขาธิการ

(๑๙) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(๒๐) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติหรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แก่

(๒๐.๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.๒๕๔๒

(๒๐.๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒

(๒๐.๓) พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรី พ.ศ.๒๕๔๓

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ให้ถ้อยคำ เพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

(๒) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใดๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อตรวจสอบ คั่น ยึด หรืออายัด เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวนข้อเท็จจริง และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(๓) มีหนังสือขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานเอกชนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การไต่สวนข้อเท็จจริง หรือการวินิจฉัยชี้ขาด ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๔) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยทำข้อตกลงกับหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อมอบหมายเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๕) วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทางและค่าตอบแทนของพยานบุคคล และเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเรื่องอื่นใดเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๖) วางระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนตามมาตรา ๓๐

(๗) ในการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๗.๑) แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องโทษ

(๗.๒) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับและควบคุมตัว ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูล เพื่อส่งตัวไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการต่อไป

(๘) ตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินหรือการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินนั้นได้ เพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

(๙) ฟ้องคดีหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแล้วแต่กรณี ดังนี้

(๙.๑) ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นพิจารณาแล้ว ไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้

(๙.๒) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด

(๑๐) มีอำนาจส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาสั่งพักราชการหรือ พักงาน เพื่อรอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ทางราชการหรือเป็นอุปสรรคในการไต่สวนข้อเท็จจริง

(๑๑) จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำและแสดงบัญชีรายการรับจ่ายโครงการที่บุคคลหรือนิติบุคคลเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการตรวจสอบหรือไต่สวนข้อเท็จจริง กรณีคู่สัญญาใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือแสดงบัญชีรายการรับจ่ายไม่ถูกต้องครบถ้วนในสาระสำคัญ หรือกรณีมีความจำเป็นจะต้องตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินหรือการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล โดยการประสานหรือสั่งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับเรื่องดังกล่าวไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ แล้วให้หน่วยงานของรัฐนั้นรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ มาตรา ๑๐๓/๙ ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีการเปิดเผยกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคดีที่อยู่ระหว่างการไต่สวน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบได้ โดยให้มีการจัดทำข้อมูลดังกล่าวไว้ในระบบข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของบุคคลและผลกระทบต่อรูปคดีด้วย

สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้จัดทำเว็บไซต์ <https://www.nacc.go.th> ขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบกระบวนการ และขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยแยกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง ซึ่งมี ๒ ลักษณะ คือ

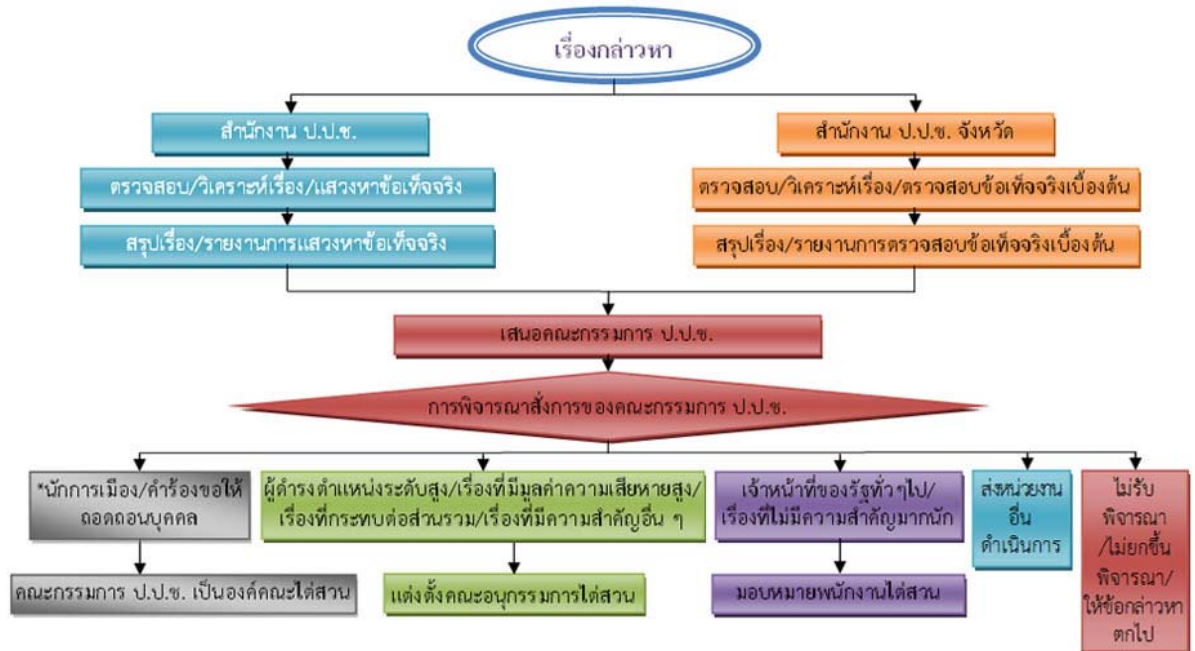
๑) กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต ต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

๒) กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร่ำรวย ผิดปกติโดยกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงแต่ละลักษณะจะแบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ ๑ กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งคณะเป็นองค์คณะในการไต่สวน ใช้สำหรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอน นักการเมือง หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

รูปแบบที่ ๒ กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยคณะอนุกรรมการไต่สวน ใช้สำหรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน นักการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงที่มีความสำคัญ ร่องลงมาจาก รูปแบบ ที่ ๑ รวมทั้งใช้สำหรับเรื่องที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือที่จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านมาร่วมในการไต่สวนด้วย

รูปแบบที่ ๓ กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยพนักงานไต่สวน ใช้สำหรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐทั่ว ๆ ไป ที่ไม่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน มากนัก

ส่วนที่ ๒ เป็นรายละเอียดของเรื่องกล่าวหาเรื่องเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงทั้งหมด ประกอบด้วย เลขที่รับเรื่อง วันที่รับเรื่อง เลขที่เรื่อง ชื่อ ตำแหน่ง สังกัดของผู้ถูกกล่าวหา พฤติการณ์ตามข้อกล่าวหา และขั้นตอนการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ได้ดำเนินการมาแล้วจนถึงปัจจุบัน

ระเบียบที่เกี่ยวกับการไต่สวนข้อเท็จจริง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ออกระเบียบที่เกี่ยวกับการไต่สวนข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะอนุกรรมการไต่สวน (รูปแบบที่ ๒) โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑.๑ การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนและการคัดค้านอนุกรรมการไต่สวน

๑.๑.๑ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงในเรื่องใดแล้ว ให้ประธานอนุกรรมการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และจัดให้มีการประชุมเพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว โดยในการประชุมครั้งแรกให้คณะอนุกรรมการไต่สวนพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดแนวทางในการไต่สวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๐

(๒) การมอบหมายให้อนุกรรมการคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายตามข้อ ๑๙

(๓) การแจ้งข้อกล่าวหา ตามข้อ ๑๕

(๔) เรื่องอื่นๆ ที่จำเป็น

๑.๑.๒ การประชุมคณะอนุกรรมการไต่สวน ต้องมีอนุกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนอนุกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติของที่ประชุมคณะอนุกรรมการไต่สวนให้ถือเสียงข้างมาก อนุกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีก เสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๑.๑.๓ ในการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ จะให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่ง ฉบับ หรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือตามหลักฐานที่ปรากฏจากการไต่สวนข้อเท็จจริง ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้เมื่อล่วงพ้น สิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนแล้ว

๑.๑.๔ ให้ไต่สวนข้อเท็จจริงด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมมากที่สุด

๑.๑.๕ ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหามาก่อน

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่กล่าวหา

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๔) เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๕) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในฐานะญาติหรือเป็นหุ้นส่วนหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือขัดแย้งกันทางธุรกิจกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

คำคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการ ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน หรือวันทราบเหตุแห่งการคัดค้านโดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้าน ด้วยว่าจะทำให้การไต่สวนข้อเท็จจริงไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไร ในการนี้ ให้ประธานกรรมการส่งสำเนาคำคัดค้านให้ประธานอนุกรรมการทราบและรวบรวมไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง แล้วให้ประธานกรรมการเสนอคำคัดค้านให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา โดยระหว่างนั้น ห้ามมิให้อนุกรรมการผู้ถูกคัดค้านยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะอนุกรรมการไต่สวน จนกว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติยกคำคัดค้านตามข้อ ๑๒ แต่อาจทำคำชี้แจงประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้

๑.๑.๖ อนุกรรมการผู้ใดเห็นว่าตนมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านตามข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง หรือเห็นว่ามีเหตุอื่นที่อาจจะมีการกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ โดย

เที่ยงธรรมให้แจ้งประธานกรรมการทราบโดยเร็ว ระหว่างนั้นห้ามมิให้อนุกรรมการผู้นั้นยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการไต่สวน และให้นำข้อ ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๑.๑.๗ การเปลี่ยนแปลงอนุกรรมการ ไม่กระทบถึงการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

๑.๒ การแจ้งข้อกล่าวหาและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

๑.๒.๑ เมื่อคณะกรรมการไต่สวนเห็นว่ามีความพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการไต่สวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบ และแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาส ผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาอันสมควร แต่อย่างช้าไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบข้อกล่าวหา

๑.๒.๒ ในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาอาจแก้ข้อกล่าวหาโดยทำเป็นหนังสือหรือชี้แจงด้วยวาจาก็ได้ และผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธินำทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้ ทั้งนี้ ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจดังกล่าว ต้องมิใช่พยานในเรื่องที่กล่าวหา

๑.๒.๓ ในกรณีที่คณะกรรมการไต่สวนเห็นว่าพยานหลักฐานใดที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างไม่เกี่ยวกับประเด็นที่กล่าวหาหรือเป็นการประวิงให้ชักช้า คณะกรรมการไต่สวนจะไม่ทำการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นก็ได้

๑.๓ การไต่สวนข้อเท็จจริง

๑.๓.๑ คณะกรรมการไต่สวนมีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิด

ในการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวนห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการไต่สวนข้อเท็จจริง

๑.๓.๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการไต่สวน ให้คณะกรรมการไต่สวนมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕^๓ (๑) (๒) และ (๓) และมาตรา ๒๖^๔

๑.๓.๓ การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงให้อนุกรรมการบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใดและเมื่อใด

เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ จะใช้สำเนาที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ รับรองว่าเป็นสำนวนที่ถูกต้องก็ได้

ถ้าหาต้นฉบับเอกสารไม่ได้เพราะสูญหาย หรือน่าเชื่อว่าถูกทำลาย หรือโดยเหตุประการอื่นจะนำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

๑.๓.๔ การสอบปากคำพยาน ห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่นั้นด้วย เว้นแต่บุคคลซึ่งอนุกรรมการอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

๑.๓.๕ การสอบปากคำพยาน ให้บันทึกถ้อยคำมีสาระสำคัญตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้วให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และให้

อนุกรรมการซึ่งร่วมในการสอบปากคำลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย ถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้าให้อนุกรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

ในบันทึกถ้อยคำ ห้ามมิให้ชุลบหรือบันทึกข้อความทับ ถ้าจะต้องแก้ไขข้อความที่ได้บันทึกไว้แล้วให้ใช้วิธีขีดฆ่าหรือตอกเติม และให้อนุกรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่งที่ขีดฆ่าหรือตอกเติม

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้บันทึกเหตุแห่งการไม่ลงลายมือชื่อไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้น

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้นำ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๑.๓.๖ ในกรณีที่คณะอนุกรรมการไต่สวนเห็นว่าการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือรวบรวมพยานหลักฐานใดจะทำให้การไต่สวนข้อเท็จจริงล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญคณะอนุกรรมการไต่สวนจะงดเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุอันนั้นไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงด้วย

๑.๓.๗ ในกรณีที่การไต่สวนข้อเท็จจริงพบว่า มีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดในเรื่องที่อยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง ให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจดำเนินการไต่สวนได้ด้วย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ถ้าพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติการณ์ร้ายรายผิดปกติ ให้ประธานอนุกรรมการรายงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีโดยเร็ว

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นร้ายรายผิดปกติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน โดยจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนคณะเดิมเป็นผู้ไต่สวนข้อเท็จจริง หรือจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนคณะใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ให้คณะอนุกรรมการไต่สวนที่ได้รับแต่งตั้งดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ กรณีเช่นนี้ ให้ใช้พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ดำเนินการมาแล้วเป็นพยานหลักฐานของการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องนี้ได้

๑.๓.๘ ในการไต่สวนข้อเท็จจริงกรณีกล่าวหาว่าร้ายรายผิดปกติ หากคณะอนุกรรมการไต่สวนตรวจสอบพบว่ามีกรณีตามมาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง ให้คณะอนุกรรมการไต่สวนรายงานให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบโดยพลัน

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาไว้ชั่วคราว และผู้ถูกกล่าวหายื่นคำร้องขอผ่อนผัน หรือขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ หรือแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมิได้เกี่ยวข้องกับกรณาร้ายรายผิดปกติ ให้คณะอนุกรรมการไต่สวนตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแล้วทำความเข้าใจเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๑.๔ การพิจารณาและสรุปสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง

๑.๔.๑ เมื่อคณะอนุกรรมการไต่สวนได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงตามที่มีการกล่าวหา และที่ผู้ถูกกล่าวหานำมาใช้อ้างหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา นั้น เพียงพอแล้วให้ประชุมพิจารณาซึ่งหน้าพนักงานพยานหลักฐานทั้งปวง แล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นมูลความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร แล้วจัดทำสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง ตามมาตรา ๕๐ เสนอต่อประธานกรรมการ

๑.๔.๒ เมื่อประธานกรรมการได้รับสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว ให้จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาภายในสามสัปดาห์

๒. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยพนักงานไต่สวน (รูปแบบที่ ๓) โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ การแต่งตั้งพนักงานไต่สวน

ห้ามมิให้เสนอชื่อพนักงานไต่สวนที่มีลักษณะต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ เป็นผู้รับมอบหมายให้ดำเนินการไต่สวนในเรื่องนั้น

๒.๒ การแจ้งคำสั่งมอบหมายและกำหนดแผนและแนวทางในการไต่สวนข้อเท็จจริง

๒.๒.๑ เมื่อคณะกรรมการได้มีคำสั่งมอบหมายให้พนักงานไต่สวนดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องใดแล้ว ให้พนักงานไต่สวนดำเนินการดังต่อไปนี้โดยเร็ว

(๑) แจ้งคำสั่งมอบหมายตามข้อ ๑๔

(๒) กำหนดแผนและแนวทางในการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยระบุขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ ปฏิทินกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงาน และการดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นแก่การไต่สวนข้อเท็จจริง

๒.๒.๒ การแจ้งคำสั่งมอบหมายให้พนักงานไต่สวนดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ตามข้อ ๑๓ (๑) ให้พนักงานไต่สวนแจ้งเป็นหนังสือตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดโดยจะให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาฉบับหนึ่ง หรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือตามหลักฐานที่ปรากฏจากการไต่สวนข้อเท็จจริงก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสัปดาห์นับแต่วันที่สำเนาคำสั่งดังกล่าวให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบคำสั่งแล้ว

๒.๒.๓ ในหนังสือแจ้งคำสั่งให้พนักงานไต่สวนระบุว่า ผู้ถูกกล่าวหา มีสิทธิคัดค้านพนักงานไต่สวนได้ ถ้าพนักงานไต่สวนผู้นั้นมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) รู้แจ้งเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหามาก่อน

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่กล่าวหา

(๓) สาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๔) เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๕) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในฐานะญาติ หรือเป็นหุ้นส่วน หรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือขัดแย้งกันทางธุรกิจกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

คำคัดค้านพนักงานไต่สวน ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการภายในเจ็ดวัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งพนักงานไต่สวน หรือวันทราบเหตุแห่งการคัดค้านโดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้านด้วยว่า จะทำให้การไต่สวนข้อเท็จจริงไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างใด ในการนี้ ให้ประธานกรรมการส่งสำเนาคำคัดค้านให้พนักงานไต่สวนทราบและรวบรวมไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง แล้วให้ประธานกรรมการเสนอคำคัดค้านให้คณะกรรมการพิจารณา โดยระหว่างนั้น ห้ามมิให้พนักงานไต่สวนผู้ถูกคัดค้านยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการไต่สวนจนกว่าคณะกรรมการจะมีมติยกคำคัดค้าน แต่พนักงานไต่สวนผู้ถูกคัดค้านอาจทำคำชี้แจงประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการได้

๒.๒.๔ การพ้นจากการเป็นพนักงานไต่สวนจากเหตุคัดค้าน ไม่กระทบถึงการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

๒.๒.๕ พนักงานไต่สวนผู้ใดเห็นว่าตนมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านตามข้อ ๑๕ วรรคหนึ่ง หรือเห็นว่ามีเหตุอื่นที่อาจจะมีกรกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ใต้อาณัติของที่ปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งประธานกรรมการทราบโดยเร็ว ระหว่างนั้นห้ามมิให้พนักงานไต่สวนผู้นั้นยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการไต่สวน และให้นำข้อ ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๓ การแจ้งข้อกล่าวหาและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

๒.๓.๑ เมื่อพนักงานไต่สวนเห็นว่า มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อกล่าวหาให้พนักงานไต่สวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบ และแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงข้อกล่าวหา และนำสืบแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาอันสมควร แต่อย่างช้าไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบข้อกล่าวหา

ในการแจ้งข้อกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานไต่สวนจัดทำเป็นบันทึกตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด ระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในการกระทำความผิดเท่าที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจข้อกล่าวหาได้ดี โดยทำเป็นสองฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน

๒.๓.๒ ในการชี้แจงข้อกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาอาจแก้ข้อกล่าวหาโดยทำเป็นหนังสือหรือชี้แจงด้วยวาจาก็ได้ และผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธินำทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้ ทั้งนี้ ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจดังกล่าวต้องมีชื่อพยานในเรื่องที่กล่าวหา

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาด้วยวาจา ให้นำข้อ ๒๗ และข้อ ๒๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การนำสืบแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาเอง หรือจะอ้างพยานหลักฐานแล้วขอให้พนักงานไต่สวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้ ทั้งนี้ หากพนักงานไต่สวนเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรมจะขยายระยะเวลาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาออกไปตามที่เห็นสมควรก็ได้

ในกรณีที่พนักงานไต่สวนเห็นว่า พยานหลักฐานใดที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่กล่าวหา หรือเป็นการประวิงให้ชักช้า พนักงานไต่สวนจะไม่ทำการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นก็ได้

๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน

๒.๔.๑ ให้พนักงานไต่สวนมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิด

ในการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน ห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการไต่สวนข้อเท็จจริง

การถอนคำร้อง หรือคำร้อง หรือคำกล่าวหา ไม่ตัดอำนาจของพนักงานไต่สวนที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไป

๒.๔.๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานไต่สวน ให้พนักงานไต่สวนมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ โดยในการใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๑) และ (๓) ให้พนักงานไต่สวนเสนอหนังสือ หรือคำสั่งให้ประธานกรรมการ กรรมการหรือเลขาธิการ ซึ่งประธานกรรมการมอบหมายเป็นผู้ลงนาม ส่วนการใช้อำนาจมาตรา ๒๕ (๒) และมาตรา ๒๖ (๒) ให้พนักงานไต่สวนเสนอเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณา โดยผ่านกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งตามข้อ ๑๐ และเมื่อคณะกรรมการมีมติให้ความเห็นชอบ ให้พนักงานไต่สวนเสนอหนังสือหรือคำสั่งให้ประธานกรรมการ กรรมการหรือเลขาธิการ ซึ่งประธานกรรมการมอบหมายเป็นผู้ลงนาม

๒.๔.๓ การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงให้พนักงานไต่สวนบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด เมื่อใด และใช้เพื่อประโยชน์ใด

๒.๔.๔ การสอบปากคำพยาน ห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่นั้นด้วย เว้นแต่บุคคลซึ่งพนักงานไต่สวนอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

๒.๔.๕ การสอบปากคำผู้ให้ถ้อยคำ หรือพยาน ให้บันทึกถ้อยคำมีสาระสำคัญตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้ว ให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และให้พนักงานไต่สวนซึ่งร่วมในการสอบปากคำลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย ถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้าให้พนักงานไต่สวนอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

๒.๔.๖ ในกรณีที่การไต่สวนข้อเท็จจริงพบว่า มีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดในเรื่องที่อยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือถ้าพบว่าเจ้าหน้าที่

ของรัฐมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ให้พนักงานไต่สวนรายงานคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรแก่กรณีโดยเร็ว

๒.๔.๗ ถ้าคณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาไว้ชั่วคราว และ ผู้ถูกกล่าวหายื่นคำร้องขอผ่อนผัน หรือขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ หรือแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมิได้เกี่ยวข้องกับการร้ายแรงผิดปกติ ให้พนักงานไต่สวนตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน แล้วทำความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ

๒.๕ การพิจารณาและสรุปสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง

๒.๕.๑ เมื่อพนักงานไต่สวนได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงตามที่มีการกล่าวหา และที่ผู้ถูกกล่าวหามาใช้อ้าง หรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา นั้นเพียงพอแล้ว ให้ประชุมพิจารณาพยานหลักฐานวินิจฉัยในประเด็นข้อเท็จจริงและประเด็นปัญหาของกฎหมาย แล้วมีมติว่าสมควรดำเนินคดีอาญา คดีร้ายแรงผิดปกติ หรือคดีวินัยกับผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ พร้อมเหตุผลแล้วจัดทำสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงตามมาตรา ๕๐ เสนอต่อประธานกรรมการ

๒.๕.๒ เมื่อประธานกรรมการได้รับสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว ให้จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวัน

จากที่กล่าวมาย่อมนเห็นได้ว่ากระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะดำเนินการโดยรูปแบบใด ย่อมมีข้อกำหนดบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อนุกรรมการไต่สวน หรือองค์คณะพนักงานไต่สวน ควรอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการโดยยึดหลักนิติธรรมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

การนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ในกระบวนการไต่สวนของ ป.ป.ช.

๑. การไต่สวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมาย

๑.๑ การไต่สวน

๑.๑.๑ หลักการในการไต่สวน

(๑) ในการไต่สวนคดีต่าง ๆ นั้น นอกจากเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. จะต้องคำนึงถึงผลแห่งคดีแล้ว ยังจะต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของพยาน ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องสงสัยด้วย เช่น สิทธิในความมั่นคงปลอดภัย ส่วนบุคคลต้องไม่ถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัวโดยพลการ หรือการปฏิบัติที่เป็นการย้ายยศศักดิ์ศรี เป็นต้น

(๒) การกระทำของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ต่อผู้เสียหายหรือพยาน ต้องชอบด้วยกฎหมาย เป็นการปฏิบัติอย่างมีเมตตา ปราศจากอคติ โดยต้องคำนึงเสมอว่า บุคคลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะถูกพิสูจน์ว่ามีความผิดในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม

๑.๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติในการไต่สวน

(๑) ก่อนจะเริ่มการไต่สวนคดีใดๆ ให้ถามตัวเองว่า “ถูกกฎหมายหรือไม่” “นำไปใช้ในศาลได้ไหม” “จำเป็นหรือไม่” และ “เป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุหรือไม่”

(๒) ผู้บังคับบัญชาต้องมีบทลงโทษที่เข้มงวดสำหรับการกระทำผิดระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวน

๑.๒ การก่อความวุ่นวาย ภาวะฉุกฉิน และความขัดแย้ง ที่มีการใช้กำลังอาวุธ

๑.๒.๑ หลักการ

(๑) มาตรการทั้งปวงในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ต้องเคารพสิทธิมนุษยชนไม่เลือกปฏิบัติ และต้องคำนึงเสมอว่าการจำกัดสิทธิใดๆ จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเคารพในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของบุคคลอื่น เคารพในศีลธรรมจรรยา ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะและสวัสดิภาพโดยทั่วไปของประชาชน

(๒) ต้องใช้วิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงเป็นลำดับแรกก่อนการใช้กำลัง ซึ่งจะใช้กำลังได้ก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น และต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมและได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่ขอบด้วยกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมาย หากมีผู้ได้รับบาดเจ็บจะต้องได้รับการรักษาเยียวยาโดยทันที

(๓) ต้องไม่มีการบังคับในข้อจำกัดใดๆ ในเรื่องเสรีภาพในความคิดเห็น การพูด การชุมนุม การคบหาสมาคม หรือการเคลื่อนย้าย

๑.๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ

(๑) เมื่อมีการชุมนุมหรือประท้วง เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. จะต้องใช้ความอดทนอดกลั้นต่อการชุมนุม ไม่คุกคามหรือแสดงตัวเป็นปฏิปักษ์ ต่อผู้ร่วมชุมนุม หลีกเลี่ยงการกระตุนยั่วยุเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ลุกลามบานปลาย

(๒) ควรจัดให้มีการติดต่อประสานงาน เจรจาต่อรอง กับตัวแทนผู้ชุมนุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

(๓) เมื่อจำเป็นต้องมีการสลายการชุมนุมต้องแจ้งประสานเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายหน่วยงานอื่น เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทหาร ร่วมดำเนินการหลัก และเริ่มจากมาตรการเบาไปหาหนัก และต้องเปิดทางเลือกหนทางที่เห็นได้ชัดเจนเสมอ

(๔) ต้องมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อการชุมนุมเรียกร้องต่างๆ เช่น การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น รูปขบวนการจัดกำลัง รวมถึงการใช้จิตวิทยาในการเจรจาต่อรอง

(๕) ต้องจัดทำและบังคับใช้ระเบียบปฏิบัติงานที่ชัดเจน ในเรื่องการใช้กำลังและอาวุธตามที่กฎหมายให้อำนาจกระทำได้

(๖) การควบคุมฝูงชนที่มีประสิทธิภาพที่สุด จะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยของสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒. การบังคับบัญชาและบริหารจัดการกับเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

๒.๑ หลักการ

เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามกฎหมายอย่างเต็มความสามารถตลอดเวลา ด้วยการรับใช้ชุมชน และให้การปกป้องคุ้มครองประชาชนจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย

(๑) ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการทุจริตประพฤติมิชอบต่อหน้าที่เสียเอง

(๒) ให้ความเคารพและปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ทั้งต้องดำรงรักษาและสนับสนุนส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของบุคคลทั้งปวง

(๓) ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมสำหรับการปฏิบัติงานทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

(๔) เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ต้องมีการพัฒนายุทธศาสตร์ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิผล ชอบด้วยกฎหมายและเคารพในหลักสิทธิมนุษยชน

๒.๒ แนวทางการปฏิบัติ

ควรมีการสุ่มตรวจการทำงาน หรือสถานที่ทำการ โดยไม่บอกล่วงหน้า เพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. เป็นไป ตามระเบียบและกฎหมาย

.....

สรุป

เมื่อมองขั้นตอนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งที่เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะอนุกรรมการไต่สวน และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยพนักงานไต่สวน เป็นระเบียบที่กำหนดกระบวนการและขั้นตอนสอดคล้องกับ “หลักสิทธิมนุษยชน” แทบทั้งสิ้น แต่กระนั้นก็ตามผู้จัดทำยังมีข้อเสนอเพิ่มเติมกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น ได้แก่

๑. แนวทางในการปฏิบัติในการไต่สวน ดังนี้

(๑) ก่อนจะเริ่มการไต่สวนคดีใดๆ ให้ถามตัวเองว่า “ถูกกฎหมายหรือไม่” “นำไปใช้ในศาลได้ไหม” “จำเป็นหรือไม่” และ “เป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุหรือไม่”

(๒) ผู้บังคับบัญชาต้องมีบทลงโทษที่เข้มงวดสำหรับการกระทำผิดระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวน

๒. แนวทางในการปฏิบัติเมื่อมีการก่อความวุ่นวาย ภาวะฉุกเฉิน และความขัดแย้ง ที่มีการใช้กำลังอาวุธ ดังนี้

(๑) เมื่อมีการชุมนุมหรือประท้วง เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. จะต้องใช้ความอดทนอดกลั้นต่อการชุมนุม ไม่คุกคามหรือแสดงตัวเป็นปฏิบัติ ต่อผู้ร่วมชุมนุม หลีกเลี่ยงการกระตุนยั่ว เพื่อป้องกันไม่ให้สถานการณ์ลุกลามบานปลาย

(๒) ควรจัดให้มีการติดต่อประสานงาน เจรจาต่อรอง กับตัวแทนผู้ชุมนุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

(๓) เมื่อจำเป็นต้องมีการสลายการชุมนุมต้องแจ้งประสานเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายหน่วยงานอื่น เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทหาร ร่วมดำเนินการหลัก และเริ่มจากมาตรการเบาไปหาหนัก และต้องเปิดทางหลบหนีที่เห็นได้ชัดเจนเสมอ

(๔) ต้องมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อการชุมนุม เรียกร้องต่างๆ เช่น การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น รูปขบวนการจัดกำลัง รวมถึงการใช้จิตวิทยาในการเจรจาต่อรอง

(๕) ต้องจัดทำและบังคับใช้ระเบียบปฏิบัติงานที่ชัดเจน ในเรื่องการใช้กำลังและอาวุธ ตามที่กฎหมายให้อำนาจกระทำได้

(๖) การควบคุมฝูงชนที่มีประสิทธิภาพที่สุด จะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยของสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓. แนวทางการปฏิบัติในการบังคับบัญชาและบริหารจัดการกับเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช.

ควรมีการสุ่มตรวจการทำงาน หรือสถานที่ทำการ โดยไม่บอกล่วงหน้า เพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. เป็นไป ตามระเบียบและกฎหมาย

ผู้จัดทำหวังอย่างยิ่งว่า หากเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการไต่สวนสำนวนคดีของสำนักงาน ป.ป.ช. จะส่งผลดียิ่งต่อสายตาประชาคม ในการดำรงไว้ซึ่ง “สิทธิมนุษยชน” อย่างเต็มภาคภูมิ

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐

คู่มือ

คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน , คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ , กันยายน ๒๕๕๖